

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเป็นประเทศหนึ่งที่มีพรมแดนใกล้ชิดกับประเทศไทยและถือว่าเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ประดุจพี่น้อง เพราะมีเชื้อสาย ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณีภาษาและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันที่สุด

ประเทศลาวตั้งอยู่บนพื้นที่ส่วนลึกเข้าไปของคาบสมุทรอินโดจีน มีพื้นที่ประมาณ 91,000 ตารางไมล์ ประชากรในลาวมีประมาณ 4,600,000 คน ส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าลาวลุ่ม รองลงมาคือลาวเทิง ลาวสูงและชาวต่างด้าวตามลำดับ ความหนาแน่นของประชากร 19 คน ต่อตารางกิโลเมตร อัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรประมาณ 2.64 %

ลาวเป็นชาติหนึ่งที่กำลังแก่และมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ช้านาน ประชาชนลาวได้ผ่านวิวัฒนาการมาอย่างโชกโชน มีทั้งยุคที่รุ่งเรืองและยุคที่ถูกล่าจากอิทธิพลต่างชาติ ภายใต้การนำของบรรพบุรุษ ชาวลาวบรรดาเผ่าได้ดำเนินการต่อสู้และต้านทานการรุกรานของต่างชาติ เพื่อปกป้องเอกราชและธำรงคงอยู่แห่งมาตุภูมิของตนอย่างอาจหาญชาญชัยและต่อเนื่อง การต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติเต็มไปด้วยความลำบากยากเข็ญและยาวนาน แต่ในที่สุดก็สามารถตั้งหลายแอกครอบครองของต่างชาติ และได้ลบล้างระบอบศักดินา แล้วสถาปนาเป็นประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 1975 เป็นการเปิดประตูสู่ศักราชใหม่ ศักราชแห่งความเป็นเอกราชแห่งชาติมีอำนาจอธิปไตยอย่างสมบูรณ์

ปัจจุบันประเทศลาวอยู่ในช่วงกำลังขยายตัวมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของโลก คนในสังคมต่างก็มุ่งแสวงหาการพัฒนาชาติบ้านเมืองและแสวงหาข้อมูลข่าวสารในอันที่จะช่วยให้ได้รู้ถึงเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิด

ขึ้นในโลกนี้ เพื่อที่จะนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ซึ่งการรับทราบข่าวสารความเคลื่อนไหวต่าง ๆ เหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารมวลชน ด้วยเหตุนี้สื่อมวลชนที่ทำหน้าที่รายงานข่าว ไม่ว่าจะ เป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์นับวันจะเข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้นใน การที่จะช่วยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นให้แก่คนในสังคม

สื่อมวลชนลาวมีวิวัฒนาการเกือบพร้อม ๆ กับกระบวนการต่อสู้ปฏิวัติของ ประชาชนลาวโดยตลอด เกิดขึ้นในระยะแรกเมื่อปี 1930 จากฝ่ายบรรดาผู้นำนักต่อสู้ ปฏิวัติด้านการรุกรานของต่างชาติและการต่อสู้เพื่อให้ชาติลาวมีความเป็นเอกราช หนึ่งเดียว

จากการสัมภาษณ์ท่านบัวบาน วรขุน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง แดลงข่าวและวัฒนธรรม และท่านเปียม จุนละมนตรี ได้กล่าวตรงกันว่า

"หนังสือพิมพ์ลาวถือกำเนิดขึ้นช้ากว่าประเทศอื่น ๆ ในเอเชีย โดยปี ค.ศ. 1930 หนังสือพิมพ์ลาวจึงปรากฏขึ้นในรูปลักษณะจดหมายข่าวโดยกลุ่มคนเวียดนาม และคนลาวที่มีความรักชาติ ที่มีแนวโน้มต่อต้านพวกล่าหัวเมืองขึ้นฝรั่งเศส ทั้งนี้เพื่อ ความเป็นเอกราชของประเทศชาติ หนังสือพิมพ์ดังกล่าวคือหนังสือพิมพ์ "เงื่องจุง" เป็นภาษาเวียดนามและหนังสือพิมพ์ "เพื่อนจน" เป็นภาษาลาว ออกตามสะดวก แต่ละ ครั้งพิมพ์ประมาณ 150-200 ฉบับ พิมพ์จำนวน 1 หน้า การจำหน่ายใช้ระบบออก รับเป็นสมาชิก หนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับที่สร้างขึ้นตามแบบของเวียดนามเพียงแต่เขียน ด้วยตัวอักษรลาวและคนลาวมีส่วนร่วมในการออกหนังสือพิมพ์เท่านั้น หนังสือพิมพ์ ทั้งสองฉบับนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับข่าวสารทางการเมืองและการปลุกกระดมน้ำใจรักชาติ ในหมู่ประชาชนคนลาวร่วมกับคนเวียดนามต่อสู้ต้านพวกล่าหัวเมืองขึ้นฝรั่งเศส ด้วย เหตุนี้หนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับดำเนินกิจการได้ไม่นานก็ต้องล้มเลิกไป เพราะถูกพวก ฝรั่งเศสปราบปรามและเนื่องด้วยปัญหาเศรษฐกิจการเงินและอุปสรรคการพิมพ์ล่าสมัย จึงเป็นเหตุให้หนังสือพิมพ์ดังกล่าวต้องยุบไป

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ขบวนการต่อต้านพวกล่าหัวเมืองขึ้นฝรั่งเศสของประชาชน ลาวและประชาชนอินโดจีนยังคงดำเนินไปอย่างไม่หยุดหย่อน ขบวนการเยาวชน ลาวได้มีระดับความรู้ด้านการศึกษาเพิ่มขึ้น มีการเรียกร้องให้ฝรั่งเศสอนุญาตให้คนลาว ออกหนังสือพิมพ์เป็นของตนเอง โดยสืบต่อหนังสือพิมพ์ "เงื่องจุง" และ "เพื่อนจน"

คนลาวหลาย ๆ คนที่สนใจได้ตั้งหนังสือพิมพ์ชื่อว่า "ลาวใหญ่" ขึ้นในปี ค.ศ. 1941 โดยมีท่านสุพันเป็นผู้อำนวยการและบรรณาธิการคนแรก และต่อมามีท่านเกื่องประทุมชาติ เป็นผู้อำนวยการและบรรณาธิการ ซึ่งมีจุดประสงค์หลักคือโฆษณาปลุกระดมประชาชนลาวให้มีความรักประเทศไทย และชักชวนคนลาวที่อาศัยอยู่จังหวัดในภาคอีสานของไทยที่มีเชื้อสายลาวให้กลับคืนประเทศ เพื่อร่วมกับคนลาวต่อสู้ต้านฝรั่งเศส

แต่โดยสภาพความเป็นจริงกิจการหนังสือพิมพ์คงอยู่ในการควบคุมของฝรั่งเศส เนื้อหาของข่าวส่วนใหญ่ต้องได้รับอนุญาตจากฝรั่งเศสจึงออกพิมพ์เผยแพร่ได้ ดังนั้นลักษณะเนื้อหาและรูปแบบของหนังสือพิมพ์ "ลาวใหญ่" จึงเป็นแบบของฝรั่งเศสตามแบบตะวันตก หนังสือพิมพ์ "ลาวใหญ่" ก็ยังออกตามสะดวก และพิมพ์จำนวนไม่เกิน 200 ฉบับต่อครั้ง การจำหน่ายในขอบเขตจำกัดอยู่ในบรรดาตัวเมืองใหญ่ เช่น เวียงจันทน์ เมืองหลวงพระบาง เมืองปากซัน เมืองปากเซ และท่าแขก ผู้อ่านส่วนใหญ่จะเป็นครู หมอ นักแปลภาษาฝรั่งเศส-ลาว เจ้าเมือง (นายอำเภอ) และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่เป็นคนลาว

หนังสือพิมพ์ "ลาวใหญ่" ดำเนินกิจการได้ไม่นานก็แตกแยกออกเป็น 2 ฉบับ คือ หนังสือพิมพ์ "เสียงลาว" และ "ลาวใหญ่" หนังสือพิมพ์ "เสียงลาว" มีท่านภูวระวงศ์ เป็นผู้อำนวยการและบรรณาธิการ ต่อมาคือท่านหนูอึ้งลัดคนะวง และท่านหนูทัก-ลิตหะมา สืบต่อเป็นผู้อำนวยการและบรรณาธิการ ส่วนหนังสือพิมพ์ "ลาวใหญ่" ฉบับเดิม มีท่านบง สุวรรณวง เป็นผู้อำนวยการและบรรณาธิการ ต่อจากนั้นมาจึงเกิดมีโรงพิมพ์ "ลาวใหญ่"

บรรดาหนังสือพิมพ์ดังกล่าวนี้ได้ออกจำหน่ายเป็นรายสัปดาห์ รายเดือน และรายสะดวก (รายไม่แน่นอน) เนื่องจากจุดประสงค์และเป้าหมายของหนังสือพิมพ์ก็เพื่อโฆษณาชวนเชื่อต่อต้านฝรั่งเศส แต่เนื่องจากฝรั่งเศสยังปกครองลาวอยู่ จึงไม่อาจอยู่รอดได้ จำเป็นต้องยุบเลิกกิจการไป และหนังสือพิมพ์ "ลาวใหญ่" ได้สืบต่อพื้นที่คืนมาเป็นฉบับรายวัน ซึ่งนับได้ว่าเป็นหนังสือพิมพ์รายวันฉบับแรกของลาว

วิวัฒนาการในยุคเริ่มต้นของหนังสือพิมพ์ภาษาลาว กิจการหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือของเอกชน ยกเว้นหนังสือพิมพ์ของฝ่ายปะเทดลาวหนังสือพิมพ์ทั้งหลายมีอายุสั้น เครื่องสะท้อนความสำเร็จของหนังสือพิมพ์สิ่งหนึ่งเนื่องมาจาก

ปัจจัยทางการเมืองในขณะนั้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทางการต่อสู้แย่งชิงอำนาจ การปกครอง ปัจจัยทางสังคมได้แก่ระดับการศึกษา ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่รู้หนังสือและไม่ตระหนักที่จะหาความรู้ใส่ตน สภาพการศึกษายังจำกัดแคบอยู่เฉพาะในหมู่ชนชั้นสูงมากกว่าสามัญชน

ในปี 1960 กิจกรรมหนังสือพิมพ์รายวันมีความเจริญก้าวหน้า เจ้าของและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์เป็นประชาชนธรรมดา การศึกษามีการขยายตัวมากขึ้นเป็นผลให้วงการหนังสือพิมพ์เจริญก้าวหน้าขึ้น ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจก็มีส่วนสำคัญมากเช่นกันในยุคนี้คนลาวโดยเฉพาะคนอยู่ในเขตควบคุมของฝ่ายราชอาณาจักรได้มีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศอย่างจริงจัง ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารการค้ามากขึ้น การผลิตและการค้าขยายตัวตามไปด้วย ทำให้ประชาชนมีรายได้ ความต้องการที่จะได้รับข่าวสารและความสามารถในการออกหนังสือพิมพ์จึงมีเพิ่มสูงซึ่งส่งเสริมให้กิจการหนังสือพิมพ์แพร่หลายและเน้นหนักไปในทางโฆษณาไม่ใช่น้อย โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ในฝ่ายราชอาณาจักรลาวนั้นมีจุดประสงค์เพื่อการค้ามากขึ้น

เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จึงเป็นประเภทโฆษณาและประกาศแจ้งความ การที่มีโฆษณามากแสดงว่าการค้าในสมัยนั้นเจริญก้าวหน้า และเห็นประโยชน์ของการโฆษณาสินค้าในหน้าหนังสือพิมพ์ นั้นย่อมหมายความว่าคนอ่านหนังสือพิมพ์เพิ่มจำนวนมากขึ้น จำนวนหนังสือพิมพ์ก็มีมาก เช่น หนังสือพิมพ์ "ลาวใหญ่" หนังสือพิมพ์ "ชาติลาว" ของนายพร จันท์ทราช เป็นเจ้าของและบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ "เสียงเสรี" ของนายอุ้น ชนะนิกร เป็นเจ้าของและบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ "สายกลาง" ของนายสุกัน วิจัยสาน เป็นเจ้าของและบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ "เวียงจันทน์โพส" ของนายปชา ปทีจัน เป็นเจ้าของและบรรณาธิการ นอกจากหนังสือพิมพ์รายวันดังกล่าวแล้วยังมีหนังสือพิมพ์รายเดือน เช่น หนังสือพิมพ์ "ปิตุภูมิ" ของนายมหาภูมิ แสนคำพร เป็นเจ้าของและบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ "ลาวร่วมสัมพันธ์" ของนายบงสุวันวงศ์ เป็นเจ้าของและบรรณาธิการ หนังสือพิมพ์ที่กล่าวมานั้นภายหลังจากปี 1975 ก็ถูกยุบเลิกไป ยังเหลือแต่หนังสือพิมพ์เวียงจันทน์โพสที่รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวรักษาไว้ และเปลี่ยนชื่อเป็นหนังสือพิมพ์ "เวียงจันทน์ใหม่" จนเท่าทุกวันนี้

สำหรับหนังสือพิมพ์ของฝ่ายประเทศลาวในระยะนี้ได้มีหนังสือพิมพ์

"เสียงประชาชน" รายวัน หนังสือพิมพ์ "กองทัพ" รายปักษ์ และหนังสือพิมพ์ "แสงสว่าง" รายไตรมาส ซึ่งหนังสือพิมพ์เหล่านี้อยู่ในการควบคุมและดำเนินการโดยรัฐบาลและกองทัพฝ่ายประเทศลาว

เมื่อประเทศลาวได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบราชาอาณาจักรมาเป็นแบบสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในปี 1975 แล้ว พรรคประชาชนปฏิวัติลาวและรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้เข้ามาก้าวท้าวหนังสือพิมพ์โดยตรง ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ในฝ่ายราชาอาณาจักรลาวต้องสลายตัวลงเกือบทั้งหมด

นโยบายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมีการสั่งห้ามหนังสือพิมพ์ทุกฉบับลงข่าวอันเป็นการเสื่อมเสียแก่ระบอบใหม่และตั้งกระทรวงแถลงข่าวโฆษณาขึ้น เพื่อทำหน้าที่แถลงข่าวและกลั่นกรองข่าวของรัฐบาลที่จะปรากฏแก่สายตาประชาชน นโยบายดังกล่าวทำให้หนังสือพิมพ์ต้องเบนความสนใจไปยังเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองเพื่อความปลอดภัยและยิ่งไปกว่านั้นเจ้าของหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่หนีไปต่างประเทศ ทำให้กิจการหนังสือพิมพ์จำนวนไม่น้อยต้องเลิกกิจการ

ตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง ปัจจัยทางการเมืองได้ส่งผลกระทบต่อหนังสือพิมพ์และสื่อต่าง ๆ และเป็นอุปสรรคต่อความเจริญก้าวหน้าและความอยู่รอดของหนังสือพิมพ์

การเปลี่ยนแปลงของสื่อมวลชน ก็คือช่วงภายหลังที่พรรคประชาชนปฏิวัติลาวมีนโยบายเปลี่ยนแปลงใหม่ในปี 1986 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อวงการสื่อมวลชนลาว และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากมาย ทั้งในแง่เนื้อหาและรูปแบบ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ในด้านการหนังสือพิมพ์นั้นสามารถออกหนังสือพิมพ์ได้ง่ายกว่าเดิม และมีหลายหน่วยงานของรัฐสนใจในกิจการหนังสือพิมพ์มากขึ้นเป็นผลให้หนังสือพิมพ์เพิ่มจำนวนฉบับออกสู่ตลาดเนื่องมาจากรัฐบาลเปิดโอกาสให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐในการขอเปิดหนังสือพิมพ์แต่ก็ยังคงจำกัดอยู่วงการของหน่วยงานของรัฐ ส่วนเอกชนก็ยังไม่ได้รับอนุญาตให้ทำกิจการหนังสือพิมพ์ถึงอย่างใดก็ยังคงเป็นการดีที่ปัญญาชนหลายคนได้แสดงความคิดเห็นของตนออกในหน้าหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ

มาถึงปี 1996 มีจำนวนหนังสือพิมพ์ทั้งรายวัน รายสัปดาห์ รายบัณฑิต รายเดือน รายสองเดือนและรายไตรมาสกว่า 40 ฉบับ ที่ออกจำหน่ายในตลาดภายในประเทศลาว ประชาชนผู้สนใจอ่านหนังสือพิมพ์สามารถหาเลือกอ่านได้สบายกว่าเดิม

สำหรับวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ของลาวไม่ได้กำเนิดขึ้นในระบอบใกล้เคียงกับการกำเนิดวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ของโลก วิทยุกระจายเสียงของลาวถูกนำเข้ามาลาวตั้งแต่ปี 1949 ส่วนวิทยุโทรทัศน์นั้นนำเข้ามาลาวในปี 1983 ซึ่งต่อมาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ได้มีพัฒนาการก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งปัจจุบันมีสถานีวิทยุกระจายเสียง 15 สถานี สถานีวิทยุโทรทัศน์ 17 สถานี

จากการสัมภาษณ์นายเวียงสุวรรณ ปัจฉวงพะจันท์ เมื่อวันที่ 20 มกราคม 1999 ผู้วิจัยขอสรุปใจความดังต่อไปนี้

วิวัฒนาการของวิทยุกระจายเสียงลาวเริ่มต้นก่อตั้งเมื่อต้นปี ค.ศ. 1949 ด้วยทุนช่วยเหลือของฝรั่งเศส มีเครื่องส่งด้วยความแรง 1 KW ซึ่งฝรั่งเศสซื้อจากสหรัฐอเมริกา มีสถานีตั้งอยู่ในหมู่บ้านสีสะ เกตใกล้วัดเชียงปิ่นในนครเวียงจันทน์ มีห้องส่งออกอากาศอยู่ในหมู่บ้านสายลม (เวียงจันทน์) โดยมีกรมไปรษณีย์โทรเลขเป็นผู้ดูแลควบคุมห้องส่ง

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งแรกและแห่งเดียวของลาวในขณะนั้นมีนายทหารคนฝรั่งเศสชื่อนายคาแลส เป็นช่างเทคนิค และมีนายสแตนลีย์ บรุต เป็นหัวหน้าสถานี สำหรับคนลาวที่ทำงานในสถานีก็คือ นายเวียงสุวรรณ ปัจฉวงพะจันท์เป็นช่างเทคนิค และมีนายบุน ทามาลี และนางเคียม (ไม่ทราบนามสกุล) เป็นผู้ดำเนินการ (อ่านข่าวเป็นภาษาลาวและภาษาฝรั่งเศส)

เริ่มแรกในการทดลองออกอากาศวันละ 45 นาที โดยแบ่งเป็นรายการดังนี้ คือ ข่าวเป็นภาษาลาว 15 นาที ข่าวเป็นภาษาฝรั่งเศส 15 นาที และที่เหลือ 15 นาที เป็นรายการบันเทิง เช่นเพลงลาวและฝรั่งเศสและยังไม่มีการประชุมเสวนาสดและบริการ

มาถึงเดือนเมษายน ปี ค.ศ. 1950 เวลาบ่าย 3 โมง จึงประกาศการออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงลาวอย่างเป็นทางการ โดยมีเสด็จ

เจ้าสุวรรมภุมมา นายกรัฐมนตรีลาวในเวลานั้นเป็นผู้เข้าร่วมเปิดพิธีทางการ
สถานีวิทยุกระจายเสียงของลาวเรียกว่าสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติ

ต่อจากนั้นได้พัฒนารายการออกอากาศจากวันละ 45 นาที มาเป็น
2 ชั่วโมง และ 3 ชั่วโมง ตามลำดับ คือ ช่วงแรกออกอากาศอย่างเป็นทางการ
นั้นมีรายการภาคเที่ยงเริ่มตั้งแต่ 12.00-13.00 น. ภาคค่ำเริ่มตั้งแต่
19.00-20.00 น. และต่อมาได้เพิ่มรายการออกอากาศวันละ 3 ภาค คือ ภาค
เช้าเริ่มเวลา 06.00-07.00 น. ภาคเที่ยงเริ่มตั้งแต่ 12.00-13.00 น.
และภาคค่ำเริ่มตั้งแต่ 19.00-20.00 น.

เมื่อถึงปี ค.ศ.1960 ได้มีการออกอากาศเพิ่มให้แก่ภาคเช้าและภาคค่ำ
คือ ภาคเช้าเริ่มเวลา 06.00-09.00 น. ภาคเที่ยง 12.00-13.00 น.
และภาคค่ำ 19.00-21.00 น.

ต่อมาในปี ค.ศ.1966 ลาวได้รับการช่วยเหลือจากต่างประเทศ จึงมี
การปรับปรุงสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติ โดยมีสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศสและ
ออสเตรเลียให้ความช่วยเหลืออุปกรณ์ต่าง ๆ จนกระทั่งเมื่อปี ค.ศ.1968
พระราชอาณาจักรลาวจึงได้พัฒนาเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งพระราชอาณาจักร
ลาวที่มีอุปกรณ์ที่ทันสมัย และการกระจายเสียงได้กระทำกันอย่างจริงจัง เป็นงาน
ประจำของกระทรวงแถลงข่าวโฆษณาการและท่องเที่ยว และเริ่มมีการแถลงข่าว
ทางวิทยุกระจายเสียงอย่างจริงจัง มีรายการภาษาอังกฤษ และมีการโฆษณาสินค้า
ตั้งแต่นั้นมา

วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ของลาวได้รับการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง
เนื่องและยาวนาน ซึ่งในอนาคตอันใกล้ การพัฒนาทางด้านนี้จะมีเพิ่มขึ้นเพราะ
มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการดำเนินกิจการอย่างมากมาย
อาทิ ใยแก้วนำแสงและดาวเทียม เช่นเดียวกับกับประเทศที่พัฒนาแล้วที่ได้มีการ
นำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้กับงานด้านสื่อสารมวลชนอย่างกว้างขวาง การพัฒนา
ทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ของลาวจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และคง
ต้องเป็นไปตามกระแสของโลกหรือที่เรียกกันว่า "โลกาภิวัตน์"

ทั้งนี้ในส่วนของการดำเนินกิจการด้านวิทยุโทรทัศน์ของลาวนั้น ถือได้ว่าเป็น
การดำเนินกิจการกับสื่อที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อประชาชน ให้ทั้งภาพและเสียงใน

เวลาเดียวกัน อีกทั้งยังมีรัศมีการแพร่ภาพที่กว้างไกล ครอบคลุมทุกพื้นที่ ซึ่งในปัจจุบันลาวมีรัศมีการแพร่ภาพทางวิทยุโทรทัศน์ครอบคลุมพื้นที่ถึงร้อยละ 31.5 ของพื้นที่ประเทศทั้งหมด

สำหรับการดำเนินงานกิจการด้านวิทยุกระจายเสียงนั้น ถึงแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ประชาชนสามารถรับได้เพียงเสียง แต่ก็มียุทธิพลสูงเช่นกัน เพราะมีรัศมีการส่งกระจายเสียงที่กว้างไกลเช่นเดียวกัน อีกทั้งยังสามารถเข้าไปถึงชนบทที่อยู่ห่างไกลความเจริญ ขาดการคมนาคม และทุรกันดาร ในขณะที่สื่อชนิดอื่นเข้าไปไม่ถึง ซึ่งในปัจจุบันลาวมีรัศมีการส่งกระจายเสียงครอบคลุมพื้นที่ถึง 85 เมือง (อำเภอ) 5,911 หมู่บ้าน 59 % ของจำนวนประชากรสามารถรับฟังวิทยุกระจายเสียงของลาว

ระบบสื่อสารมวลชนลาวตั้งแต่ปี 1950-1997 ได้มีการเปลี่ยนแปลงเกือบทุกด้าน อาทิ ในด้านโครงสร้างการควบคุมได้มีการพัฒนาโครงสร้างของกระทรวงแถลงข่าวและโฆษณาการได้มีการปรับให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจการเมืองยุคใหม่ เป็นองค์การที่ทำหน้าที่การเมืองของพรรคอย่างเต็มส่วน ในด้านนโยบายได้มีการพัฒนาให้มีลักษณะที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น จากเดิมที่มุ่งสนองนโยบายรัฐบาลได้ปรับปรุงรายได้ แนวทางการแสวงหารายได้เพื่อให้แต่ละองค์การอยู่รอดโดยไม่เป็นภาระของรัฐบาล รวมทั้งเปลี่ยนมาเน้นการมุ่งให้บริการกับประชาชน และพัฒนาองค์การให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

ในด้านเทคโนโลยี ได้มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในกิจการหลายอย่าง ที่สำคัญคือ การขยายเครือข่ายสถานีวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ออกไปเกือบทั่วประเทศ และการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ ส่วนในด้านการให้บริการ ได้มีการพัฒนามาตลอดโดยเฉพาะในเรื่องของการให้บริการข่าวสาร ได้ปรับปรุงจากเดิมที่เสนอเพียงข่าวเพื่อการประชาสัมพันธ์กับรัฐบาล เปลี่ยนมาเป็นการเสนอข่าวที่เป็นกลาง และว่าจ้างเอกชนเข้ามาร่วมผลิตรายการจำนวนหนึ่ง

การเปลี่ยนแปลงที่ผ่านมาของระบบสื่อสารมวลชนลาวจึงเป็นสิ่งยืนยันว่า ได้มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ไม่เคยหยุดนิ่งอยู่กับที่ เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงของสังคมลาวก็คือสังคมโลกที่

กำลังก้าวไปสู่ยุคสังคมนิยม ซึ่งมันักวิชาการหลายคน ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับยุคดังกล่าวไว้ และเป็นแนวคิดที่ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย เพราะสามารถพิสูจน์ได้ว่าสังคมโลกได้ให้ความสำคัญกับข้อมูลข่าวสารเพิ่มขึ้นจริง

แต่การที่ระบบสื่อมวลชนลาวจะก้าวไปสู่ยุคสังคมนิยมในอนาคตอันใกล้ได้นั้น ยังต้องมีการพัฒนาระบบในหลาย ๆ ด้านอีกมาก โดยเฉพาะข้อจำกัดของการเป็นองค์การสื่อสารมวลชนของรัฐอาจเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนา ซึ่งเป็นที่รู้กันอยู่ว่า การเป็นองค์การของรัฐ จะต้องถูกรองรับโดยทางการเมืองต้องปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของทางราชการ และขาดความเป็นอิสระในการบริหารงานไม่ว่าสื่อมวลชนลาวจะพัฒนาไปในทิศทางใด หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงความเป็นองค์การของรัฐได้ โดยการปลอดจากการครอบงำทางการเมือง และมีอิสระ การดำเนินกิจการในอนาคตอาจจะพบความยุ่งยากในหลายด้าน เพราะยุคสมัยได้เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากในปัจจุบันสื่อมวลชนลาวไม่ได้แข่งขันทางธุรกิจแค่เพียงในประเทศเท่านั้น แต่ยังต้องแข่งขันกับสื่อมวลชนจากต่างประเทศด้วย

การศึกษาประวัติความเป็นมาการกำเนิดและวิวัฒนาการของระบบสื่อสารมวลชนลาวย่อมจะช่วยให้ผู้ที่ศึกษามีความรู้ความเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้นถึงโครงสร้างบทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชนลาว รวมทั้งทราบถึงข้อดีข้อบกพร่องต่าง ๆ ของการสื่อสารมวลชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

การศึกษาดังกล่าวย่อมช่วยให้ผู้ที่ศึกษาได้ทราบและเข้าใจถึงภูมิหลังต่าง ๆ รวมทั้งวิวัฒนาการของระบบสื่อมวลชนที่มีมาแต่ละขั้นตอน ซึ่งในระยะที่ผ่านมา ๆ มานั้นยังไม่มีการศึกษาพัฒนาการของระบบสื่อมวลชนที่เป็นกิจลักษณะ ส่วนมากก็จะกล่าวถึงความเป็มาของสื่อมวลชนของฝ่ายปะเทดลาว

ฉะนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรจะได้มีการศึกษาพัฒนาการของระบบสื่อมวลชนลาวอย่างจริงจัง ซึ่งโดยปกติการศึกษาพัฒนาการของระบบสื่อสารมวลชนลาวจะมีได้หลายทาง เช่นศึกษาจากข้อมูลเอกสารทางประวัติศาสตร์ จากบุคคลที่มีความรู้ มีประสบการณ์และการสังเกตต่าง ๆ ของผู้วิจัยเอง

เป็นที่น่าสังเกตว่าสื่อมวลชนลาวโดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์ในเมื่อก่อน (ก่อน 1975) เคยให้เอกชนเป็นเจ้าของและทำธุรกิจมาแล้ว แต่ต่อจากปี 1975 มา สื่อดังกล่าวกลับถูกรวมศูนย์อยู่ในการควบคุมดูแลและทำการโดยหน่วยงานต่าง ๆ ของ

รัฐเกือบทั้งหมด หนึ่งจำนวนประชากรของลาวที่อาศัยอยู่ในบริเวณต่าง ๆ อันกว้างใหญ่ไพศาล แต่มีจำนวนไม่มาก คนส่วนใหญ่อยู่กันเป็นกลุ่มเป็นหมู่บ้าน ซึ่งยังเป็นสังคมเกษตรกรรมในชนบทมากกว่าคนที่อาศัยอยู่ในเมืองที่มีการค้าขายแลกเปลี่ยนกัน ลักษณะการอยู่ร่วมกันของคนลาวในชนบทที่อาศัยอยู่ด้วยกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ บางหมู่บ้านมีเพียง 7-15 ครอบครัวเท่านั้น การสื่อสารส่วนใหญ่ก็ใช้สื่อบุคคล ซึ่งคนที่มีเงื่อนไขสามารถซื้อเครื่องรับวิทยุกระจายเสียง เมื่อฟังข่าวคราวเรื่องราวต่าง ๆ ของบ้านเมืองได้แล้ว ก็นำมาเล่าสู่กันฟังและเล่าต่อ ๆ กันไป แต่ในสังคมลาวกลับมีสื่อสิ่งพิมพ์หลายประเภทด้วยกัน จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาอย่างยิ่งว่าทำไมสังคมลาวจึงมีสื่อหนังสือพิมพ์ที่ผลิตออกจำหน่ายมากถึงขนาดนั้น ทั้ง ๆ ที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่สนใจต่อการอ่านหนังสือพิมพ์ และธุรกิจหนังสือพิมพ์ในสังคมลาวก็ยังไม่เป็นรูปร่างเท่าที่ควร และในส่วนของสื่อวิทยุและสื่อโทรทัศน์ที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่ก็เพื่อรับใช้รัฐบาล ยังไม่มีการอนุญาตให้เอกชนเช่าเวลาหรือรายการเพื่อธุรกิจและอีกนานเท่าไรจึงจะทำให้สื่อประเภทต่าง ๆ สามารถดำเนินธุรกิจได้เพราะว่าเท่าที่ผ่านมามีบทบาทที่เคยปรากฏก็คือ สื่อมวลชนลาวเป็นสื่อที่ปฏิบัติการกิจของรัฐในการสื่อสารไปสู่ประชาชนเท่านั้น

การวิจัยในครั้งนี้จึงสนใจที่จะศึกษาว่าพัฒนาการของระบบการสื่อสารมวลชนลาวมีพัฒนาการการคงอยู่และจะขยายตัวอย่างไร บทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชนเป็นอย่างไรในอดีต ปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งศึกษาถึงพัฒนาการโครงสร้างบทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชนในสังคมลาว ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบสื่อมวลชน และอิทธิพลต่อสื่อมวลชนและผลกระทบต่อระบบตลอดจนกระบวนการดำเนินงานของระบบสื่อมวลชนลาว ซึ่งการศึกษาถึงพัฒนาการของระบบสื่อมวลชนลาวจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับการศึกษาและวิเคราะห์เป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เพื่อที่จะได้เห็นภาพรวมของสื่อมวลชนลาวที่ถือว่าเป็นสื่อที่มีพลังมหาศาลเพราะจัดอยู่ในฐานะเป็นเครื่องมือสื่อมวลชนของรัฐ ที่มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า ตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอาจใช้เป็นแนวทางในการคาดการณ์ไปถึงอนาคตได้อีกด้วย

ปัญหาวิจัย

1. ระบบสื่อสารมวลชนลาวมีพัฒนาการจาก ค.ศ.1950 จนถึง ค.ศ.1997 อย่างไร
2. ปัจจัยหรือสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของระบบสื่อสารมวลชนมีอะไรบ้างและส่งผลกระทบมากน้อยเพียงใด
3. ในอนาคตระบบสื่อสารมวลชนลาวมีแนวโน้มอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อเข้าใจถึงพัฒนาการของระบบสื่อสารมวลชนลาวระหว่าง ค.ศ. 1950-1997
- (2) เพื่อทราบถึงปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อโครงสร้างและหน้าที่ของระบบสื่อสารมวลชนลาว
- (3) เพื่อทราบถึงแนวโน้มของระบบสื่อสารมวลชนลาวในอนาคต

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาพัฒนาการของระบบสื่อสารมวลชนลาวตั้งแต่ปี 1950-1997

ข้อคกลงเบื้องต้น

ระบบสื่อสารมวลชนลาวเป็นระบบย่อยในระบบใหญ่ของสังคมลาว ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและ เทคโนโลยีของบริบทสังคมลาว

ข้อสันนิษฐาน

- 7.1 ระบบสื่อสารมวลชนลาวเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ
- 7.2 ระบบสื่อสารมวลชนลาวเกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลง เพราะอิทธิพลของสภาพแวดล้อมภายนอกของระบบสื่อสารมวลชนคือสภาพการทางการเมือง

เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมลาว ตลอดจนสภาพแวดล้อมภายนอกประเทศมีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินงานของระบบสื่อสารมวลชนลาว

7.3 การอยู่รอดขององค์กรสื่อสารมวลชนลาว เกิดขึ้นจากปฏิบัติหน้าที่ที่สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมแต่ละยุคสมัย

7.4 ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานสื่อสารมวลชนได้แก่ การจัดการเทคโนโลยี และลักษณะทางวิชาชีพของสื่อมวลชน นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับแรงผลักดันทางด้านสังคม การเมือง วัฒนธรรมและเศรษฐกิจอีกด้วย

นิยามศัพท์

พัฒนาการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของระบบสื่อสารมวลชนลาวที่ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ ค.ศ. 1950-1997 อันเป็นการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหรือเคลื่อนไหวไปตามสภาพของสังคมลาว สำหรับพัฒนาการของระบบสื่อสารมวลชนลาวแบ่งออกได้เป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุค ค.ศ. 1950-1975 ยุค ค.ศ. 1976-1985 และยุค ค.ศ. 1988-1997

องค์กรสื่อสารมวลชน หมายถึง องค์กรที่ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร คือ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสารและภาพยนตร์

ระบบสื่อสารมวลชน หมายถึง การรวมตัวเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของสื่อมวลชนทุกประเภท มีขอบเขตที่ชัดเจนแยกออกมาจากระบบอื่น ๆ ของสังคมลาว

โครงสร้าง หมายถึง ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่ การจัดองค์การระบบย่อยต่าง ๆ ของสื่อมวลชนและการรวมกลุ่มทางวิชาชีพของสื่อมวลชนลาวในช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. 1950-1997

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเสนอแนวความคิดและหลักการในการดำเนินงานของระบบ
สื่อมวลชนลาวในระยะแห่งการเปลี่ยนแปลงใหม่ให้สอดคล้องกับแนวโน้มของระบบ
สื่อมวลชนที่ก้าวหน้าในโลกนี้
2. เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาระบบสื่อมวลชนลาวในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย